KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinin Veli Görüşlerine
Göre İncelenmesi

Investigation of Distance Education Activities
According To Parents' Opinions

Faik BENLİ*

Makale Türü/ Article Information/ Информация о Статье:

Araştırma Makalesi/ Research Article/ Научная Статья

Atıf / Citation / Цитата

Benli, F. (2021). Uzaktan eğitim faaliyetlerinin veli görüşlerine göre incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (29), 564-588.

Benli, F. (2021). Investigation of distance education activities according to parents' opinions. *The Journal of Kesit Academy*, 7 (29), 564-588.

doi 10.29228/kesit.52656

Geliş/ Submitted/ Отправлено:	16.09.2021
Kabul/ Accepted/ Принимать:	19.12.2021
Yayın/ Published/ Опубликованный:	25.12.2021

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net. Эта статья была проверена Интихал.нет Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license. Это произведение доступно по лицензии Creative Commons.

*Ankara Üniversitesi, benlifaik@hotmail.com

KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Uzaktan Eğitim Faaliyetlerinin Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi ¹

Investigation of Distance Education Activities According To Parents' Opinions

Faik BENLİ

Öz: Bu araştırmanın amacı uzaktan eğitim faaliyetlerini veli görüşlerine göre betimlemektir. Araştırmada nicel araştırma tekniklerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem grubu her kademedan basit seçkisiz örnekleme seçilen 2544 veliden oluşmuştur. Veriler Google forms üzerinden velilere gönderilmiş, SPSS 21.0 programıyla analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler olan aritmetik ortalama, frekans, standart sapma ve yüzde değerlerine bakılmıştır. Gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tek Yönlü Anova testi ve post hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır. Araştırma sonunda uzaktan eğitim faaliyetleriyle gelir durumu, veli öğrenim durumu, yerleşim birimi, çocukların öğrenim gördüğü kademeler arasında anlamlı farklar olduğu ortaya çıkmıştır. Velilerin uzaktan eğitimden memnun olduğu ancak bu memnuniyete rağmen yüz yüze eğitimi daha çok tercih ettikleri bulgularına da ulaşılmıştır. Bakanlığın eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve uzaktan eğitim hizmetlerini daha verimli hale getirmek için dezavantajlı gruplar başta olmak üzere daha fazla adım atmalı, uzaktan eğitimde velilerin yaşadıkları sorunlara daha hızlı çözümler üretmelidir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, uzaktan eğitim, pandemi, EBA, Milli Eğitim Bakanlığı.

¹ "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma Ankara Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığı'nın 13.09.2021 tarih ve 14/283 sayılı onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Statements of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors": No conflicts of interest were reported for this article. This study was prepared with the approval of Ankara University Ethics Committee.

Abstract: The aim of this research is to describe the distance education activities according to the parents' opinions. In the research, descriptive survey model was used, one of the quantitative research techniques. The sample group consisted of 2544 parents who were selected with a simple random sample from all levels. The data were sent to parents via Google forms and analyzed with the SPSS 21.0 program. In the analysis of the research data, descriptive statistics such as arithmetic mean, frequency, standard deviation and percentage values were examined. One-Way Anova test and Tukey test as post hoc test were used to determine whether there was a significant difference between the groups. At the end of the study, it was revealed that there are significant differences between distance education activities and income level, parent education level, residential unit, and the stages where parents' children are educated. It was also found that and parents are satisfied with distance education, but despite this satisfaction, they prefer face-to-face education more. In order to ensure equality of opportunity in education and to make distance education services more efficient, the Ministry should take more steps, especially for disadvantaged groups, and produce quicker solutions to the problems experienced by parents in distance education.

Keywords: Covid-19, distance education, pandemic, EBA, Ministry of Education.

Giriş

Dünya 2020 yılına girerken ilk olarak Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve diğer ülkelere hızlı bir şekilde yayılan yeni bir salgındır: SARS-CoV-2 ya da bilinen adıyla Covid-19. Covid-19 salgını ekonomiden sağlığa, eğitimden spora birçok alanı etkilemiştir. Salgının önüne geçmek için dünya genelinde farklı tür ve şekillerde tedbirler alınmış, toplu faaliyetlere kısıtlamalar getirilmiştir. Üretim faaliyetlerine ara verilmesi, yatırımların durdurulması, ulusal veya uluslararası insan hareketliliğinin sınırlandırılması, iş yerlerinin kısmî olarak kapatılması, sokağa çıkma yasakları Covid-19 kapsamında alınan tedbirlerden bazılarıdır. Karip, (2020) Covid-19'un etkileri üzerine hazırladığı raporunda, orta düzey bir senaryoya göre pandeminin dünya ekonomisine etkisinin 10 trilyon doları bulacağı ifade edilmiştir. Aynı raporda eğitim faaliyetlerine ayrılan eğitim sürelerinin 0,3 ile 0,9 arasında düşeceği tahmin edilmektedir. Balcı (2020), Covid-19'un etkilerini sağlık, ekonomik ve eğitim alanı olmak üzere üç kategoride ele almıştır. Balcı, COVID-19'un bir sağlık krizi olduğunu söyler. Ona göre Covid-19'un ekonomiye olan etkilerini sırlarken, pandeminin 2020 itibarıyla küresel ekonomide %3'lük daraltmaya neden olmuştur. Bu oran 2008-2009 küresel mali krizinden daha yüksek bir orandır. Ayrıca pandemi eğitimdeki

arz-talep dengesini bozmuştur. Balcı, okulların kapatılmasını, okul terklerini, eğitimin okul dışına kaymasını ve evde eğitimin zorluğunu, öğrenci başarısını değerlendirmede yaşanan sorunları Covid-19'un eğitime olan etkileri olarak sıralar. Balcı bu unsurları Covid-19'un kısa vadeli etkileri olarak değerlendirir.

Türkoğlu (2001) uzaktan eğitimi, www (world wide web), elektronik posta, dosya aktarım protokolü gibi internet araçlarını kullanarak gerçekleştirilen bir dizi faaliyet toplamı olarak tanımlar. Uzaktan eğitimin maliyet, öğrenmede esnek modeller sunma, anında dönüt sağlama gibi birçok açıdan üstünlükleri bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin dünya genelinde kullanımı gün geçtikçe artmaya devam etmektedir.

Uşun'a (2006) göre uzaktan eğitim, teknolojik bir araç vasıtasıyla zaman ve mekân bağılı olmadan yürütülen, öğretim ve öğrenme sürecinde öğrenen ve öğretmenlerin aynı ortamlarda olmadıkları bir eğitim şeklidir. Hızal (1983) uzaktan öğretimin geleneksel eğitimin öğretim yaşı, zamanı, yeri, yöntemi, amaçları gibi sınırlılıkları ortadan kaldıran, kendine özgü araç-gereç kullanan bir eğitim etkinliği olduğunu söyler. Uzaktan eğitim, normal eğitimin uygulanmasının mümkün olmadığı durumlarda, öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimi özel yöntemlerle sağlayan bir eğitim modelidir. Uzaktan eğitimde, öğrenci ve öğretmenin aynı ortamda olmalarına gerek yoktur. Ayrıca eğitim faaliyetlerini programlamada yetki daha çok eğitimciye verilir. Alkan'a (1981) göre uzaktan eğitim örgün ve yaygın eğitimde kullanılır ve uzaktan eğitimin amacı kullandığı eğitim türüne göre değişiklik gösterir. Eksik öğrenmelerin giderilmesi, kariyer desteği uzaktan eğitimin amaçlarına verilebilecek örneklerdendir.

Uzaktan eğitimin niteliğini belirlemede göz önünde bulundurulması gereken ilkeler UNECSO (1987) tarafından beş başlıkta toplanmıştır: İlk olarak uzaktan eğitim sürecinde öğrenciyle öğretmenin aynı ortamda bulunma zorunluluğu yoktur. İkincisi, uzaktan eğitim, alternatif eğitim fırsatları sağlamayı amaçlar. Üçüncüsü, uzaktan eğitimde, teknolojik araçlar önemli bir yer kaplar. Dördüncüsü, uzaktan eğitimde öğretim süreci planlı ve sistemli olarak düzenlenmelidir. Son olarak, uzaktan eğitim sistemlerinin verimliliği, öğrenciye sunulacak destek hizmetleriyle sıkı bir ilişki içindedir.

Çoban (2013) uzaktan eğitimin dünya genelinde yaygınlaşmasının özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında başladığını söyler. Bayrak, Aydemir ve Karaman'a (2017) göre uzaktan eğitim bilgi teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak iki binli yıllarla birlikte kullanım alanı daha da genişlemiştir. Topbaş'a (2001) göre ülkemizde ilk uzaktan eğitim çalışmalarına Ankara Üniversitesi öncülük etmiş, bu kapsamda 1950 yılında Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Enstitüsü bankacılık sektöründe çalışanlara mektupla eğitim verilmiştir. Bozkurt (2017), kamunun öncülüğünde 1951 yılında kurulan Öğretici Filmler Merkezi, yine o yıllarda hayata geçirilen Radyo ile Eğitim Merkezinin yanı sıra özel bir şirket tarafından 1953 yılında kurulan FONO'nun alanla ilgili atılan ilk adımlar olduğunu söyler. Uzaktan eğitim kapsamında Milli Eğitim Bakanlığının ilk

adımı, 1960 yılında başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Müdürler Komisyonunun (1960), 1 Kasım 1960 tarihli toplantısında, 1960/5367 sayılı genelge ile Mesleki ve Teknik Öğretim İstatistik ve Yayın Müdürlüğünün 6/10/1960 tarihli ve 311/12350 sayılı teklif yazılarına dayanarak deneme mahiyetinde ve sadece mesleki ve teknik öğretim alanına münhasır “Mektupla Öğretim Merkezi” açılması uygun görülmüştür. Sonraki süreçte Bakanlık uygulamalarını çeşitlendirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının uygulamalarına paralel üniversitelerde uzaktan eğitim faaliyetleri başlatmış, Anadolu Üniversitesinin öncülük ettiği uzaktan eğitim çalışmalarına diğer yükseköğretim kurumları da dâhil olmuştur.

Uzaktan eğitim normal seyrinde giderken pandemiyle birlikte farklı bir boyut kazanmıştır. Dünya Bankası (2020), eğitimde salgın öncesinde de var olan krizin salgınla birlikte daha da kötüleştiğini ve derinleştiğini söyler. Nisan-2020 sonu itibarıyla dünya genelinde 180 ülkede okullar kapatılmış, öğrencilerin %85'i okula gitmemeye başlamıştır. Dünya Bankasına göre okulların kapatılmasının olumsuz sonuçları sadece eğitim sektörüyle sınırlı değildir. Ancak bu zararların etkisi alınacak tedbirlerle azaltılabilir, doğru planlama ve politikalarla fırsata bile dönüştürülebilir. Dünya Bankası yaşanan krizi fırsata çevirmek için üç aşamalı bir eylem planı önermiştir: Baş etme, sürekliliği yönetme ve iyileştirme, hızlı harekete geçme. Eylem planı uygulanırken öğrencilerin sağlığını koruma ve onları güven içinde tutma amacı gözden kaçırılmamalıdır. Dezavantajlı aileler için beslenme dışında aynı ve nakdi yardımların yapılması, uzaktan öğrenme sisteminin kurulması, kurumlar arası dayanışmanın artırılması, okulların açılmasıyla birlikte öğrenme eksikliklerini giderecek acil tedbirlerin alınması, eylem planının kapsamında yer almıştır. Pandeminin eğitime olan etkisi paradigma değişikliğinde kendini göstermiştir. Uzaktan eğitim süreci, öğretmenlerin, politikacıların ve ebeveynlerin eğitim sistemiyle ilgili algı ve bakış açılarını değiştirmiştir. Eğitim sistemleri, daha iyi bir eğitim sistem kurabilmek için acil müdahale stratejileri geliştirmeli, vakit kaybetmeden daha iyi bir gelecek için harekete geçilmelidir.

UNESCO'nun (2020) pandemi sonrası 61 ülkede yaptığı çalışmada salgın sürecinden 1,5 milyar öğrencinin etkilendiği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları şöyle özetlenebilir: Çoğu ülke okul kapatmaların öğrencilerin sağlık ve mutluluklarını etkilemesinden endişelenmektedir. Ülkeler, pandeminin öğrencilere etkisinin %61 psikolojik faktörlere, %57 sosyal izolasyona, %41 besinlere erişime ve %38 fiziksel egzersizlik eksikliğine yol açacağını düşünmektedir. Pandemi sürecinin geldiği son noktayı gösteren UNESCO'nun 16/12/2020 tarihli raporuna göre dünya genelinde 27 ülkede okulların tamamen kapalı olduğu görülmektedir.

Pandemi sürecinde eğitim sisteminin temel görevleri arasında yer alan fırsat eşitliğini sağlamak önemli bir hal almıştır. Uzaktan eğitim faaliyetlerinin büyük oranda bilişim teknolojileri destekli olması, özellikle kırsal alanlarda internet altyapısının ye-

tersizliği, uzaktan eğitime erişmek için gerekli araçlardan (alet, internet paketi vs) yoksun kitlenin varlığı, fırsat eşitliğini sağlamak için çözülmesi gereken sorunların başında yer almaktadır. Dezavantajlı grupların normal zamanlarda öğrenme kayıplarına neden olan okula erişim, öğrenme materyali eksikliği sorunlarına teknolojiye erişim problemi de eklenmiştir. Pandemi öncesinde bile teknolojiye erişimin dezavantajlı gruplar için bir problem olduğu düşünülürse pandemi döneminde bu sorunun çözümü daha da önemli bir hal almaktadır. Teknolojiye erişimle ilgili TUIK (2019) tarafından yapılan “Hane Bilişim Teknolojilerini Kullanma Araştırması-2019” araştırma verilerine göre, ülkemizde evden internete erişim oranı %88,3; mobil ağlar üzerinden internete erişim oranı %86,9 olarak tespit edilmiştir. Ülke genelinde internete erişim oranı ise %86,9 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre internet aracılığıyla uzaktan eğitime erişimin ülke nüfusunu tam olarak kapsayamadığı söylenebilir.

Pandemi döneminde ülkemizin eğitim alanında yaşadığı gelişmeler şöyle özetlenebilir: 12 Mart 2020’de ikinci dönem ara tatili bir hafta öne çekilerek okullar kapatılmış, 23 Mart 2020’de TRT EBA-TV ve eba.gov.tr üzerinden uzaktan eğitime geçilmiş, tüm öğrencilere uzaktan eğitime erişebilmeleri için 8 GB ücretsiz internet paketi sunulmuştur. 26 Mart 2020’de alınan kararla YGS ve YKS öğrencilerinin sınav konuları birinci dönemle sınırlandırılmıştır. Öğretmenlerin pandemi döneminde kişisel gelişimlerini desteklemek için uzaktan eğitim yoluyla hizmet içi eğitim faaliyetleri planlanmıştır. Bakanlık öğrencilere eğitime destek paketleri sunmuştur. Yapay zekâ destekli “EBA Asistan” hizmeti 2 Mayıs 2020’de faaliyete geçirilmiştir. Bakanlık yaptığı yasal düzenlemeyle ikinci dönem ölçme ve değerlendirme çalışmalarının olağanüstü hallerde yüz yüze yapılmasına gerek olmadığına karar vermiştir. Bakanlık 1 Haziran 2020’den itibaren özel öğretim kurumlarının aşamalı olarak eğitim-öğretim faaliyetlerine yeniden başlamalarına izin vermiştir. Yaz tatili boyunca EBA TV’nin yayınları devam ettirilmiştir. 2 Haziran 2020’de yapılan açıklamayla özel okulların 15 Ağustos 2020, devlet okullarının 31 Ağustos 2020’de isteğe bağlı telafi eğitimi yapacağı açıklanmış, 21 Eylül 2020 tarihinden itibaren sınıf bazında aşamalı ve seyreltilmiş olarak yüz yüze eğitimler başlatılmıştır. Önce anaokulu ve 1. sınıflarla başlatılan yüz yüze eğitim, 5 Ekim 2020’de mesleki ve teknik öğretim kurumlarının açılmasıyla genişletilmiş, 12 Ekim 2020 tarihinde ilkokulların tamamıyla 8 ve 12. sınıflar; 2 Kasım 2020’de de 5 ve 9. sınıflar haftada iki gün olmak koşuluyla yüz yüze eğitim kapsamına alınmıştır. 18 Kasım 2020’de alınan kararla okullar 31 Aralık 2020’ye kadar uzaktan eğitime geçmiştir. Bakanlık 18/12/2020 tarihinde gönderdiği son yazıda okulların 15/02/2021 tarihinde yüz yüze eğitime başlayacaklarını kamuoyuna ilan etmiştir. Ancak pandemi koşulları, bu plana sekte uğratmış ve Nisan-2021 sonunda okullar yeniden kapatılmıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim dönemi II. yarıyılının büyük kısmında kapatılan okullar 31 Ağustos 2021 yılında yeniden yüz yüze eğitime başlamıştır. Bakanlık 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okullarda tam kapanmanın olmayacağını kamuoyuna duyurmuş-

tur.

Bakanlık bu süreçte uzaktan eğitime erişim için Eğitim Bilişim Ağı'nı (EBA) sürekli revize etmiştir. Yaşanan sistem yoğunluğunu çözmek için EBA üzerinden haftalık ders saatleri ilkokul, ortaokul ve liseler için farklı zaman aralıklarına serpiştirilmiştir. Her öğrenci için 8 GB internet desteğinin yanında, tablet dağıtımı, okullarda kurulan EBA destek noktaları, EBA Asistan hizmeti verilen hizmetlerden bazılarıdır. Bu süreçte uzaktan eğitimin yükünü büyük ölçüde EBA sistemi yüklenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (MEB, 2020) 7 Aralık 2020 tarihinde yaptığı açıklamada 23 Mart-04 Aralık 2020 tarihleri arasında 13.420.223 öğrencinin eba.gov.tr adresini aktif olarak kullandığı, 1.804.393 öğrencinin de eba.gov.tr/akademik-destek adresini kullandığını açıklamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre 2019-2020 eğitim öğretim yılı itibariyle ilköğretim ve ortaöğretimde 18.241.881 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu verilerden hareketle EBA üzerinden uzaktan eğitime erişen öğrenci oranının %83 olduğu görülmektedir.

Eğitim hizmetlerinin niteliğini arttırmak Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluk alanları arasında yer alır. Özellikle dezavantajlı grupların eğitim sürecine dâhil edilmesi, öğretmen ve öğrenci motivasyonunun canlı tutulması, pandemi sürecinin başarılı bir şekilde yönetilebilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin yaratılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığına büyük iş düşmektedir. Bakanlığın hayata geçirdiği uygulamalardan, attığı adımlardan ve aldığı kararlardan okullar ve öğrenciler etkilendiği gibi veliler de etkilanmektedir. Bu nedenle velinin eğitim hizmetlerinde önemli bir paydaş olduğu görülmektedir. Pandemi süreci velilere de yeni görevler yüklemiştir. Veliler, okulların kapanması ve kısıtlamalar nedeniyle okul ortamlarından mahrum kalan çocukların evde nitelikli zaman geçirmesinde, uzaktan eğitim için gerekli fiziki ve maddi koşulları sağlamada veliler önemli bir rol üstlenmiştir. Velilerin pandemi sürecinde gerek akademik gerekse psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik açıdan verebildikleri destekle eğitim hizmetlerinin kalitesi yükseltilebilir. Bunun için velilerin uzaktan eğitim hakkında görüşlerinin ortaya konulması büyük önem taşımaktadır.

Literatür taramalarında velilerin görüşlerini ortaya koyan araştırmaların yetersiz olduğu görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, konu ile ilgili yapılan araştırmaların uzaktan eğitimle yüz yüze eğitimi karşılaştırılması (Çalışkan, Süzek ve Özcan, 2017); öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yaşadığı problemlerin tespiti (Serçemeli ve Kurnaz, 2020; Altun ve Ekiz, 2020; Aktaş, Büyüktaş, Gülle ve Yıldız, 2020; Altuntaş ve Yılmaz, 2020); öğretmen ve yöneticilerin uzaktan eğitime ait görüşlerini belirleme (Demir ve Özdaş, 2020; Kurnaz, Kaynar, Şentürk Barışık ve Doğrukök, 2020) üzerine yoğunlaştığı görülür. Alanyazında da görüldüğü üzere araştırmalarda odak noktası öğretmen ve öğrenci görüşleri üzerinde yoğunlaşmış, uzaktan eğitim sürecinde veli görüşlerini ortaya koyan araştırmaların oldukça az olduğu gözlemlenmiştir. Konuyla

ilgili Milli Eğitim Dergisi tarafından “Salgın Sürecinde Eğitim” temalı 2020 yılı özel sayısında yayımlanan 50 makalenin 0,14’üne veliler dâhil edilmiştir. Bu araştırmalardan sadece 0,06’sında veliler odak çalışma grubunda yer almaktadır. Konu hakkında veliler üzerine yapılan araştırmaların az olması nedeniyle bu çalışmada uzaktan eğitimle ilgili veli görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eğitim sisteminin okul, öğrenci ve veli olmak üzere üç önemli paydaşı vardır. Paydaşların birbirleriyle iletişimi ve geri dönütleri, sunulan eğitim hizmetinin değerlendirilmesi araştırmacılar için bir veri kaynağıdır. Bu araştırmanın amacı; pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitim faaliyetlerini veli görüşlerine göre betimlemeye çalışmaktır. Aynı zamanda veli görüşlerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmektir. Araştırmada temel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Çocukların uzaktan eğitim sürecinde evde zaman kullanımlarıyla velilerin gelirleri, öğrenim durumları, yaşadığı yerleşim yeri ve çocuklarının öğrenim kademeleri arasında farklılaşmakta var mıdır?
- 2- Velilerin pandemi döneminde çocuklarına sundukları destekle velilerin gelirleri, öğrenim durumları, yaşadığı yerleşim yeri ve çocuklarının öğrenim kademeleri arasında farklılaşmakta var mıdır?
- 3- Velilerin uzaktan eğitime ait memnuniyet düzeyleri, öğrenim durumlarına, gelir düzeylerine, yaşadıkları yerleşim birimine ve çocuklarının öğrenim gördükleri kademeye göre farklılaşmakta mıdır?
- 4- Pandemi döneminde velilerin uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlarla öğrenim ve gelir durumları, yaşadıkları yerleşim birimi ve çocuklarının öğrenim kademeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 5- Velilerin yüz yüze eğitim hakkında görüşleriyle uzaktan eğitim memnuniyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

Veliler eğitim sürecinin hizmet alan tarafında yer alırlar. Hazırlanan bir programın etkililiğini ölçmede geri dönüt alınabilecek önemli unsurlardan biridir. Bu araştırmada velilerin uzaktan eğitime ait görüşleri analiz edilmiştir. Araştırmanın önemi alanına katkı sağlaması ve konu uzmanlarına bir veri sunmasından gelir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçlarıyla toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere yer verilmiştir. Bu araştırmada nicel araştırma tekniklerinden biri olan betimsel tarama modeli

kullanılmıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'e göre betimsel tarama modeli, eğitim alanında en yaygın kullanılan tarama modelidir (Büyüköztürk vd, 2008). Bu araştırma, velilerin tutumlarını ölçmede kullanılabilecek bir yöntemdir. Betimsel tarama modellerinde katılımcıların görüşlerini ortaya koymak amaçlanır. Toplanan veriler betimsel istatistik yöntemiyle analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırma Kırıkkale'de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde örgün eğitimde öğrenim gören 43.120 öğrenci velisini kapsamaktadır. Evren içinde velilerin %5'inin her kademedeki öğrenci velisi olduğu varsayılmıştır. Bu nedenle 40.964 veli araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken her örneklemin seçilme olasılığının eşit olduğu seçkisizlik örneklem türleri tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemini basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle 2544 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Araştırma, velilerin uzaktan eğitime ait görüşleriyle sınırlı tutulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri kapalı uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Anket soruları The Institute for Fiscal Studies tarafından yapılan "Learning during the lockdown: real-time data on children's experiences during home learning" araştırmasında kullanılan maddelerden yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Anketin ilk kısımda velilere demografik bilgileri, ikinci kısımdaysa toplamda 10 maddeden oluşan araştırma soruları sorulmuştur. Anket uygulanmadan önce yönergesiyle birlikte taslak bir form oluşturulmuş, formdaki maddelerin kapsam geçerliğini sağlamak için 4 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anket, öğrenim, gelir, cinsiyet ve yerleşim birimine göre farklılık gösteren 86 veliye uygulanmış, böylelikle velilerin anket maddelerinin açık ve anlaşılabilirliğine dair görüşlerine ulaşılmıştır. Pilot uygulama sonucu gelen dönütlere göre velilerin açık ve anlaşılır bulmadıkları soru kökleri revize edilerek ankete son hali verilmiştir. Araştırmanın ölçeğinin güvenirlik analizi Cronbach's Alpha değeri hesaplanarak test edilmiş, ölçüm sonucu Cronbach's Alpha değeri 0,824 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu değer ölçeğin güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Geçerlik ve güvenirlik açısından sorun olmadığı görüldükten sonra formlar elektronik ortamda velilere gönderilmiş ve veriler elektronik ortamda elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizi için SPSS 21.0 programından yararlanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler olan aritmetik ortalama, frekans, standart sapma ve yüzde değerlerine bakılmıştır. Araştırmada, bağımsız değişkenlerde gruplar arası karşılaştırmalarda parametrik analizlerin yapılıp yapılmayacağını belirlemek için öncelikle ölçek verilerinin normal dağılım gösterip göstermedi-

ğine bakılmıştır. Analiz sonucunda verilerin basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerinin -2 ile +2 arasında değiştiği görülmüş, ayrıca normal dağılım grafikleri de incelenerek araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği sonucuna varılmıştır. Araştırma verilerinde veli öğrenim durumu, gelir durumu, yerleşim birimi ve öğrencinin öğrenim kademesine göre gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tek Yönlü Anova testi ve post hoc testi olarak Tukey testi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Örneklem grubuna ait demografik bilgiler

		f	%
Yaş	20-30 arası	236	9,3
	31-40 arası	1266	49,8
	41-50 arası	880	34,6
	51 ve üstü	162	6,4
Cinsiyet	Erkek	857	33,7
	Kadın	1687	66,3
Öğrenim durumu	İlkokul	410	16,1
	Ortaokul	391	15,4
	Lise	960	37,7
	Üniversite	783	30,8
Aylık gelir durumu	Düşük	446	17,5
	Orta	1979	77,8
	Yüksek	119	4,7
Yaşanılan yerleşim yeri	İl Merkezi	1956	76,9
	İlçe Merkezi	499	19,6
	Köy/Kasaba	89	3,5
Öğrencinin eğitim kademesi	İlkokul	968	38,1
	Ortaokul	466	18,3
	Lise	1110	43,6

Örneklem grubunun demografik bilgilerinin verildiği Tablo 1'e göre araştırma-ya katılan öğrenci velilerinin %49,8'i 31-40 yaşları arasındadır. Çalışmaya katılan velilerin %66,3'ü kadın, %33,7'si erkektir. Velilerin %30,8'i lisans (lisansüstü dahil) mezunu iken %37,7'si lise, %15,4'ü ortaokul ve %16,1'i ilkokul mezunudur. Gelir durumuna göre velilerin %17,5'i düşük, %77,8'i orta, %4,7'si yüksek gelirlidir. Velilerden %76,9'u il merkezinde, %19,6'sı ilçe merkezinde, %3,5'i de köy veya kasabalarda ikamet etmektedir. Çalışmaya katılan velilerin çocuklarının %38,1'i ilkokul; %18,3'ü ortaokul ve %43,6'sı lisede öğrenim görmektedir.

1- Çocukların uzaktan eğitim sürecinde evde zaman kullanımlarıyla velilerin gelirleri, öğrenim durumları, yaşadığı yerleşim yeri ve çocuklarının öğrenim kademeleri arasında farklılaşmakta var mıdır?

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler zamanlarını EBA, özel öğretmen, bireysel çalışma ve dinlenme aktiviteleriyle geçirmektedir. Öğrencilerin EBA’da geçirdikleri zaman %48,3 oranıyla 3-6 saat arasında yoğunlaşmaktadır. Velilerin %69,0’u uzaktan eğitim sürecinde özel öğretmenden öğrenim desteği almaktadır. Bu destek en çok 0-3 saat aralığında ve oransal olarak %55,3’e karşılık gelmektedir. Yine veli görüşlerine göre çocuklar 0-3 saat aralığında bireysel öğrenmeye %54,8, dinlenmeye %51,9 oranında zaman ayırmaktadır. Bu verilerden hareketle uzaktan eğitim sürecinde çocuklar, zamanlarını büyük ölçüde öğrenme ve öğrenmeye dayalı aktivitelerde geçirmektedir. Bu aktiviteler içinde EBA’da geçirilen zaman gerek süre gerek oransal olarak diğer faaliyetlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni Bakanlığın eğitim faaliyetlerini EBA’dan gerçekleştirmesi olabilir.

Araştırmaya katılan velilerin çocuklarının %54,9’u öğretmen tarafından gönderilen çalışmaların hepsini, %28,9’u ise çoğunu yapmaktadır. Öğretmenin gönderdiği çalışmaların hiçbirini yapmayanların oranı %2,9’da kalmaktadır. Öğretmen tarafından gönderilen çalışmaları yapma durumu öğretim kademelerine göre farklılık göstermektedir. Öğrenim kademesi yükseldikçe çocukların öğretmenlerinin gönderdiği ödevlerin hepsini yapma oranı düşmektedir (ilkokulda ödevlerinin hepsini yapma oranı %71,2, ortaokulda 60,5, lisede %38,3). Bu durum ilkokulların veliler tarafından daha fazla önemsendiğini, ilkokullarda öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin ve öğretmen takip sisteminin daha güçlü olmasıyla ilişkili olabilir. Yine bu durum ilkokul kademesindeki konuların herkesçe yapılabilir olması, ilkokul çağındaki çocukların fiziksel ve duygusal gelişim açısından velilere daha bağımlı olması ve velilerin ilkokul çağındaki çocuklar üzerinde daha fazla kontrol edebilmesiyle açıklanabilir.

Tablo 2. Velinin öğrenim durumuna göre çocuklarının evde geçirdiği zamandaki farklılıklar

	Veli Öğrenim Durumu	N	ORT	SS	F	P	FARK
Bireysel eğitim çalışmaları	İlkokul	364	1,56	0,67	8,824	0,000**	1 > 4
	Ortaokul	345	1,52	0,69			2 > 4
	Lise	866	1,51	0,67			3 > 4
	Üniversite	740	1,38	0,60			
Eğitim dışındaki faaliyetlere ayırıldıkları zaman	İlkokul	386	1,74	0,88	3,436	0,016**	1 > 4
	Ortaokul	363	1,72	0,87			
	Lise	906	1,64	0,85			
	Üniversite	770	1,60	0,81			
Öğretmenin gönderdiği ça-	İlkokul	410	3,26	0,90	3,761	0,010**	4 > 1
	Ortaokul	391	3,31	0,86			

Tablo 2. Velinin öğrenim durumuna göre çocuklarının evde geçirdiği zamandaki farklılıklar

	Veli Öğrenim Durumu	N	ORT	SS	F	P	FARK
İşmaları yapı- yor mu?	Lise	960	3,38	0,80			
	Üniversite	783	3,41	0,77			

** P<0,05 düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Uzaktan eğitim faaliyetlerinde velilerin çocuklarının günlük aktivitelere ayırdıkları zamanla velilerin öğrenim durumu Tek Yönlü Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 2'ye göre, velilerin öğrenim durumuyla çocuklarının bireysel eğitim çalışmalarına, eğitim dışındaki faaliyetlere ayırdıkları zamanla ve öğretmenin gönderdiği aktiviteleri yapma durumu arasında anlamlı farklılıklar vardır. İlkokul ($x=1,56\pm0,67$), ortaokul ($x=1,52\pm0,69$) ve lise mezunu velilerin ($x=1,51\pm0,67$) çocukları üniversite mezunu velilerin çocuklarına göre ($x=1,38\pm0,60$) bireysel eğitim çalışmalarına daha fazla zaman ayırmaktadır ($p<0,05$). İlkokul mezunu velilerin çocuklarının eğitim-öğretim dışındaki faaliyetlere ayırdıkları zaman ($x=1,74\pm0,88$) üniversite mezunu velilerin çocuklarına göre ($x=1,60\pm0,81$) anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu farklılığın nedeni, üniversite mezunu velilerin eğitim sistemi hakkında daha bilinçli olmaları, çocuklarına daha fazla eğitim desteği ve daha farklı etkinlik imkânı sunmalarıyla açıklanabilir. Benzer sonuçlar Tablo-3, Tablo-6 ve Tablo-7'deki sonuçlarda da görülmektedir. Buna göre gelir durumu ve öğretim kademesinin artmasıyla eğitime verilen desteğin de arttığı söylenebilir.

Son olarak öğretmenlerin gönderdiği çalışmalar yapmada üniversite mezunu velilerin çocuklarıyla ($x=3,41\pm0,77$) ilkököl mezunu velilerin çocukları ($x=3,26\pm0,90$) arasında üniversite mezunu velilerin çocukları lehine bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Bu fark öğrenim kademesinin artmasıyla eğitim faaliyetlerine desteğin artmasıyla açıklanabilir. Benzer sonuçlar Tablo-6 ve Tablo-7'de çıkan sonuçlarla da örtüşmektedir. Bu durumda veli öğrenim durumu yükseldikçe eğitime verilen desteğin arttığı söylenebilir.

Tablo 3. Veli görüşlerine göre çocuklarının günlük aktivitelerinin veli gelir durumuna göre dağılımı

	Veli Gelir Durumu	N	ORT	SS	F	P	FARK
Özel öğretmenlerle geçirilen zaman	Düşük	294	1,29	0,59			
	Orta	1375	1,23	0,51	10,353	0,000**	3 > 1-2
	Yüksek	94	1,48	0,83			
Bireysel eğitim çalışmaları	Düşük	390	1,55	0,71			
	Orta	1809	1,46	0,64	3,504	0,030**	1 > 2
	Yüksek	116	1,49	0,69			

Tablo 3. Veli görüşlerine göre çocuklarının günlük aktivitelerinin veli gelir durumuna göre dağılımı

	Veli Gelir Durumu	N	ORT	SS	F	P	FARK
Eğitim dışındaki faaliyetlere ayırdıkları zaman	Düşük	419	1,76	0,92	4,877	0,008**	1 > 2-3
	Orta	1892	1,64	0,83			
	Yüksek	114	1,53	0,81			
Öğretmenin gönderdiği çalışmaları yapıyor mu?	Düşük	446	3,25	0,90	8,494	0,000**	2 > 1 3 > 1-2
	Orta	1979	3,37	0,80			
	Yüksek	119	3,58	0,75			

** P<0,05 düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Çalışmaya katılan velilerin çocuklarının günlük aktivitelere ayırdıkları zamanla aylık gelirleri arasındaki ilişki Tek Yönlü Anova testiyle analiz edilmiş ve Tablo 3'te sunulmuştur. Buna göre gelir durumu yüksek olan velilerin çocukları ($x=1,48\pm0,83$) gelir durumu düşük ve orta düzey olan velilerin çocuklarına göre eğitim faaliyetlerine daha fazla zaman ayırmaktadır ($p<0,05$). Gelir durumu düşük olan velilerin çocukları ($x=1,55\pm0,71$) gelir durumu orta düzeyde olan velilerin çocuklarına göre ($x=1,46\pm0,64$) bireysel eğitim çalışmalarına katılma bakımından daha fazla zaman harcamaktadır. Düşük gelirli velilerin çocukları ($x=1,76\pm0,92$) orta ve yüksek gelirli velilerin çocuklarına göre eğitim dışındaki faaliyetlerle daha fazla zaman geçirmektedir ($p<0,05$). Gelir düzeyi yüksek olan velilerin çocukları ($x=3,58\pm0,75$) gelir düzeyi orta ve düşük olan velilerin çocuklarına göre ve gelir düzeyi orta olan velilerin çocukları da ($x=3,37\pm0,80$) gelir düzeyi düşük olan velilerin çocuklarına göre daha yüksek düzeyde öğretmenin gönderdiği çalışmaları yapmaktadır ($p<0,05$). Bu verilerden yola çıkarak gelir düzeyinin artmasıyla eğitime verilen değer de arttığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 4. Velilerin yerleşim birimine göre günlük aktivitelere ayrılan zaman

	Yerleşim birimi	N	ORT	SS	F	P	FARK
EBA, çevrimiçi dersler	İl Merkezi	1894	2,11	0,74	8,678	0,000**	1 > 2-3
	İlçe Merkezi	484	1,98	0,74			
	Köy/Kasaba	85	1,89	0,82			
Öğretmenin gönderdiği çalışmaları yapıyor mu?	İl Merkezi	1956	3,41	0,79	26,310	0,000**	1 > 2-3 2 > 3
	İlçe Merkezi	499	3,24	0,85			
	Köy/Kasaba	89	2,85	1,08			

** P<0,05 düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Uzaktan eğitim döneminde çocuklarının günlük aktivitelere ayırdıkları zamanla velilerin yerleşim birimi arasındaki ilişki Tek Yönlü Anova testiyle analiz edilmiştir.

Tablo 4'te görüldüğü üzere yerleşim birimiyle öğrenci günlük aktiviteleri arasında anlamlı farklar, EBA'da geçirilen süreyle öğretmenin gönderdiği faaliyetleri yapma durumu değişkenlerinde ortaya çıkmıştır. Buna göre il merkezinde yaşayan velilerin çocuklarının EBA çevrimiçi derslere ayırdıkları süre ($x=2,11\pm0,74$) ilçe merkezi ve köy/kasabada yaşayan velilerin çocuklarına göre anlamlı bir şekilde daha yüksek görülmüştür ($p<0,05$). Bu durum uzaktan eğitime erişim için gerekli araç-gereç ve internet imkânlarının şehir merkezlerinde daha iyi olmasıyla açıklanabilir. İl merkezinde yaşayan velilerin çocukları ($x=3,41\pm0,79$) ilçe merkezi ve köy/kasabada yaşayan velilerin çocuklarına göre, ilçe merkezinde yaşayan velilerin çocukları da ($x=3,24\pm0,85$) köy/kasabada yaşayan velilerin çocuklarına göre daha yüksek düzeyde öğretmen tarafından gönderilen çalışmaları yaptıkları görülmüştür ($p<0,05$). Bu durum, şehir merkezlerinde yaşayan velilerin öğretmenle sosyal medya, whatsapp, bip gibi kanallarla daha rahat iletişim kurabilmeleri, teknolojik altyapının şehir merkezlerinde daha iyi olması, uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze öğretmen-öğrenci iletişiminin sınırlanmasından kaynaklanmış olabilir. Bu verilerden hareketle uzaktan eğitim faaliyetlerine katılımı yerleşim birimi arasında güçlü bir bağın olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Öğrencinin eğitim kademesine göre günlük aktiviteler arasındaki ilişki

	Eğitim Kademesi	N	ORT	SS	F	P	FARK
EBA, çevrimiçi dersler	İlkokul	919	1,95	0,63	30,762	0,000**	2 > 1-3 3 > 1
	Ortaokul	454	2,28	0,77			
	Lise	1090	2,10	0,80			
Özel öğretmenler- le geçirilen zaman	İlkokul	556	1,34	0,54	17,678	0,000**	1 > 3 2 > 3
	Ortaokul	316	1,30	0,67			
	Lise	891	1,18	0,49			
Bireysel eğitim çalışmaları	İlkokul	838	1,40	0,59	11,808	0,000**	3 > 1
	Ortaokul	438	1,46	0,68			
	Lise	1039	1,54	0,69			
Öğretmenin gön- derdiği çalışmal- arı yapıyor mu?	İlkokul	968	3,60	0,70	99,345	0,000**	1 > 2-3 2 > 3
	Ortaokul	466	3,44	0,79			
	Lise	1110	3,11	0,86			

** $P<0,05$ düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Velilerin çocuklarının öğrenim kademeleriyle günlük aktivitelere ayırdıkları zaman arasındaki ilişki Tek Yönlü Anova testiyle karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin EBA çevrimiçi dersler için ayırdıkları zaman ($x=2,28\pm0,77$) ilkokul ve lise öğrencilerine göre, lise öğrencilerinin EBA çevrimiçi dersler için ayırdıkları zaman da ($x=2,10\pm0,80$) ilkokul öğrencilerine göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$). EBA kullanımının çocuğu lise ve ortaokulda okuyan velilerde yüksek çıkmasının nedeni, bu kademelerdeki çocukların merkezi sistem sınavlarına (LGS ve YKS) hazırlanmalarıyla ilgili olabilir. İlkokul ($x=1,34\pm0,54$) ve ortaokul velilerinin çocukları ($x=1,30\pm0,67$) lise velilerinin çocuklarına göre özel öğretmenle daha fazla zaman geçirmektedir ($p<0,05$). Veli görüşlerine göre lise öğrencilerinin bireysel eğitim çalışmalarında geçirilen süre, ($x=1,54\pm0,69$) ilkokul öğrencilerine göre ($x=1,40\pm0,59$) anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Bireysel eğitim çalışmalarında lise velileriyle ilkokul velileri arasında ortaya çıkan bu fark, ilkokul çocuklarının gelişim ve olgunlaşma açısından anne-babalarına daha bağımlı olmalarıyla açıklanabilir. İlkokul öğrencilerinin ($x=3,60\pm0,70$) ortaokul ve lise öğrencilerine göre, ortaokul öğrencilerinin de ($x=3,44\pm0,79$) lise öğrencilerine göre öğretmenin gönderdiği çalışmaları daha fazla yaptıkları görülmüştür ($p<0,05$). Bu anlamlı farklılıkların nedeni ilkokul öğrencilerinin öğretmen tarafından gönderilen çalışmaların hepsini yapma oranının (%71,2) lise öğrencilerine göre (%38,3) yüksek olması sonucuyla örtüşmektedir. Tablo-3'te de benzer sonuçlar elde edilmiştir.

2-Velilerin pandemi döneminde çocuklarına sundukları destekle velilerin gelirleri, öğrenim durumları, yaşadığı yerleşim yeri ve çocuklarının öğrenim kademeleri arasında farklılaşmakta var mıdır?

Uzaktan eğitim faaliyetlerinde en çok kullanılan teknolojik alet %71,8'le cep telefonudur. Bunu %41,3'le bilgisayar, %19,1'le tablet izlemektedir. Veli görüşüne göre uzaktan eğitime cihaz eksikliğinden dolayı katılamayan öğrenci oranı ise %3,3'tür. Tablo 7'de de görüldüğü gibi uzaktan eğitime erişmek için teknolojik alet sorunu yaşayan öğrenci oranı oldukça azdır (%3,3). Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitime erişmek için gerekli imkânları sağlama durumu çocuklarının öğretim kademesine göre farklılıklar göstermektedir. Öğretim kademesi yükseldikçe cep telefonu ile uzaktan eğitime erişme oranı yükselmektedir. Bu durum öğrencilerin cep telefonu kullanma becerisi, alt kademe öğrencileri için ekran boyutunun darlığı ve öğrencinin cep telefonuna sahip olma durumuyla ilgili olabilir. Velilerin %57,0'si çocuklarının uzaktan eğitime erişebilmeleri için her zaman teknolojik araç desteği sunduğunu söylerken %9,7'si çocuklarına nadiren teknolojik araç desteği sunduğunu söylemiştir. Veliler %63,2'si çocuğuna özel bir çalışma odası imkânı sunarken çocuğuna bu imkânı sağlayamayan veli oranı %8,0'dir.

Tablo 6. Velinin öğrenim durumuna göre öğrenciye verdiği destek durumu

	Veli öğrenim durumu	N	ORT	SS	F	P	FARK
Elektronik cihazı kullanabilme	İlkokul	409	2,81	1,15	72,998	0,000**	4 > 3-2-1 3 > 2-1
	Ortaokul	390	2,93	1,13			
	Lise	957	3,26	0,98			
	Üniversite	782	3,59	0,77			
Çalışma alanı veya masası var mı?	İlkokul	410	2,22	0,76	99,063	0,000**	4 > 3-2-1 3 > 2-1 2 > 1
	Ortaokul	391	2,34	0,69			
	Lise	960	2,58	0,60			
	Üniversite	783	2,79	0,45			
Evde öğrenimi destekleyebiliyor mu?	İlkokul	410	2,20	0,85	17,160	0,000**	4 > 3-2-1 3 > 1
	Ortaokul	391	2,34	0,89			
	Lise	960	2,42	0,87			
	Üniversite	783	2,57	0,85			

** P<0,05 düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Uzaktan eğitim döneminde velilerin çocuklarının eğitimlerine verdikleri destekle velilerin öğrenim durumu arasındaki ilişki Tek Yönlü Anova testiyle karşılaştırılmış ve Tablo 6'da sunulmuştur. Buna göre üniversite ($x=3,59\pm0,77$) ve lise mezunu velilerin ($x=3,26\pm0,98$) çocuklarına elektronik cihazları kullanabilme desteği, ortaokul ve ilkokul mezunu velilere göre anlamlı bir şekilde daha yüksektir ($p<0,05$). Öğrencilerin evlerinde bağımsız çalışma alanı veya çalışma masası imkânı bulunması bakımından değerlendirildiğinde velinin öğrenim seviyesi yükseldikçe çocuğuna bu konuda verdiği desteğin anlamlı bir şekilde yükseldiği görülmektedir ($p<0,05$). Üniversite mezunu velilerin ($x=2,57\pm0,85$) diğer eğitim kademelerinden mezun olan velilere göre çocuğunun öğrenimine desteklerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bu kapsamda velinin öğretim kademesi yükseldikçe uzaktan eğitim faaliyetlerine desteğinin arttığı sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 7. Velilerin gelir durumunun uzaktan eğitime verdiği destek durumu

	Gelir Durumu	N	ORT	SS	F	P	FARK
Elektronik cihazı kullanabilme	Düşük	444	2,59	1,15	124,909	0,000**	3 > 1-2 2 > 1
	Orta	1976	3,36	0,94			
	Yüksek	118	3,61	0,83			
Çalışma alanı veya masası var	Düşük	446	2,12	0,78	140,506	0,000**	3 > 1-2 2 > 1
	Orta	1979	2,63	0,57			

mi?	Yüksek	119	2,79	0,48			
Evde öğrenimi	Düşük	446	2,18	0,85			
destekleyebiliyor	Orta	1979	2,46	0,86	24,745	0,000**	3 > 1-2 2 > 1
mu?	Yüksek	119	2,67	0,99			

** P<0,05 düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Tablo 7’de Tek Yönlü Anova testi kullanılarak velilerin aylık gelir durumuyla uzaktan eğitime destek durumu arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Buna göre gelir durumu yüksek olan velilerin çocuklarına sunduğu desteğin ($x=3,61\pm0,83$) düşük gelirli velilerin sunduğu desteğe göre daha yüksek olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Öğrencilere bağımsız çalışma alanı veya çalışma masası sağlama bakımından da yine yüksek gelirli velilerle ($x=2,79\pm0,48$) düşük gelirli veliler arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Son olarak evde eğitimi destekleyebilme bakımından da yüksek gelirli velilerin ($x=2,67\pm0,99$) düşük gelirli velilere göre daha fazla destek sağladıkları görülmüştür ($p<0,05$). Bu veriler ışığında gelir durumu yükseldikçe velilerin çocuklarına sunduğu eğitim desteğinin arttığı söylenebilir.

Tablo 8. Velilerin yerleşim biriminin uzaktan eğitime verdiği destek durumu

	Yaşanılan Yer	N	ORT	SS	F	P	FARK
Elektronik cihazı kullanabilme	İl Merkezi	1956	3,25	1,02			
	İlçe Merkezi	495	3,27	0,99	4,206	0,015**	1 > 3 2 > 3
	Köy/Kasaba	87	2,93	1,14			
Çalışma alanı veya masası var mı?	İl Merkezi	1956	2,59	0,61			
	İlçe Merkezi	499	2,47	0,69	27,937	0,000**	1 > 2-3 2 > 3
	Köy/Kasaba	89	2,12	0,78			
Evde öğrenimi destekleyebiliyor mu?	İl Merkezi	1956	2,45	0,86			
	İlçe Merkezi	499	2,36	0,91	10,244	0,000**	1 > 3 2 > 3
	Köy/Kasaba	89	2,06	0,83			

** P<0,05 düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Tablo 8’de Tek Yönlü Anova testi kullanılarak yerleşim birimine göre velilerin uzaktan eğitime destek durumu analiz edilmiştir. Buna göre il ($x=3,25\pm1,02$) ve ilçe ($x=3,27\pm0,99$) merkezinde yaşayan velilerin köy/kasabada yaşayan velilere göre ($x=2,93\pm1,14$) elektronik cihazları kullanma konusunda daha fazla destek verdikleri görülmüştür ($p<0,05$). Bağımsız çalışma alanı veya çalışma masası sağlama bakımından da il ($x=2,59\pm0,61$) ve ilçe ($x=2,47\pm0,69$) merkezinde yaşayan velilerin köy/kasabada yaşayan velilere göre ($x=2,12\pm0,78$) daha fazla destek sağladıkları görülmüştür ($p<0,05$). Çocuğunun evde eğitimini destekleyebilme bakımından da yine il ($x=2,45\pm0,86$) ve ilçe ($x=2,36\pm0,91$) merkezinde yaşayan velilerin köy/kasabada yaşayan velilere göre

($x=2,06\pm0,83$) çocuklarına daha iyi destek sağladıkları görülmüştür ($p<0,05$). Bu veriler ışığında yerleşim birimine göre çocuklara sunulan desteğin farklılık gösterdiği, bu farkın il merkezinden ilçe ve köy/kasabalara doğru azaldığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 9. Velilerin çocuklarının öğretim kademesine göre uzaktan eğitime verdiği destek durumu

	Öğretim Kademesi	N	ORT	SS	F	P	FARK
Elektronik cihazı kullanabilme	İlkokul	968	2,90	1,12	108,916	0,000**	3 > 1-2 2 > 1
	Ortaokul	466	3,22	1,03			
	Lise	1104	3,54	0,81			
Çalışma alanı veya masası var mı?	İlkokul	968	2,42	0,70	35,053	0,000**	2 > 1 3 > 1
	Ortaokul	466	2,61	0,58			
	Lise	1110	2,64	0,59			
Evde öğrenimi destekleyebiliyor mu?	İlkokul	968	2,62	0,85	53,657	0,000**	1 > 2-3 2 > 3
	Ortaokul	466	2,44	0,84			
	Lise	1110	2,23	0,86			

** $P<0,05$ düzeyinde anlamlı fark ifade etmektedir.

Tablo 9’da velilerin çocuğunun öğretim kademesiyle velinin uzaktan eğitime destek durumu arasındaki ilişki Tek Yönlü Anova testi kullanılarak analiz edilmiştir. Buna göre lisede öğrencisi olan velilerin ($x=3,54\pm0,81$) ilkokul ve ortaokulda öğrencisi olan velilere göre; ortaokulda öğrencisi olan velilerin de ($x=3,22\pm1,03$) ilkokulda öğrencisi olan velilere göre uzaktan eğitim faaliyetleri için elektronik cihaz sağlama durumu daha fazladır ($p<0,05$). Bağımsız çalışma alanı veya masasına sahip olma bakımından ortaokulda ($x=2,61\pm0,58$) ve lisede öğrencisi olan velilerin ($x=2,64\pm0,59$) ilkokulda öğrencisi olan velilerine göre ($x=2,42\pm0,70$) daha fazla imkan sağladığı görülmektedir ($p<0,05$). Velilerin çocuklarının evde öğrenimlerine destek olabilmeleri konusunda ise, ilkokulda öğrencisi olan velilerinin ($x=2,62\pm0,85$) ortaokul ve lisede öğrencisi olan velilere göre; ortaokulda öğrencisi olan velilerinin de ($x=2,44\pm0,84$) lisede öğrencisi olan velilere göre daha fazla destek verdiği görülmektedir ($p<0,05$). Bu verilere göre velilerin çocuklarına verdiği maddi destek liseden ilkokula doğru azalmakta, akademik destekse ilkokuldan liseye doğru artmaktadır.

3-Velilerin uzaktan eğitime ait memnuniyet düzeyleri, öğrenim durumlarına, gelir düzeylerine, yaşadıkları yerleşim birimine ve çocuklarının öğrenim gördükleri kademe göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmaya katılan velilerin uzaktan eğitimden memnun olma oranı %56,1, memnuniyetsizlik oranı %43,9’dur. Bu kapsamda velilerin uzaktan eğitimden memnun oldukları ancak memnuniyetle memnuniyetsizlik arasındaki farkın (%12,2) fazla olmadığı görülmektedir. Velilerin uzaktan eğitimden memnuniyetleri veli öğrenim durumu, aylık gelir, yerleşim birimi ve çocuğunun öğretim kademesi değişkenlerine göre

incelenmiştir. Buna göre köy/kasabalarda yaşayanların uzaktan eğitim faaliyetlerinden memnun olma oranı (%62,9) il (%55,3) ve ilçe (57,7) merkezlerinde yaşayan velilere göre daha fazladır. Bu memnuniyet köy/kasabalarda öğrencilerin öğretim eksikliklerini telafi edecek farklı seçeneklerinin olmamasından kaynaklanmış olabilir. Yine velilerin uzaktan eğitimden memnuniyetleri çocuklarının öğrenim gördüğü kademeye göre değişmektedir. Lisede çocuğu olan veliler uzaktan eğitimden %45,9 oranında memnunken ortaokulda çocuğu olan velilerde bu oran %55,2'ye, ilkokullarda ise %68,1'e yükselmektedir. Bu farkın nedeni ilkokulda çocuğu olan velilerin sınıf öğretmenleriyle daha fazla iletişimde olmaları, ilkokul kademesindeki derslerin herkesçe yapılabilir olmasıyla ilgili olabilir.

4- Pandemi döneminde velilerin uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlarla öğrenim ve gelir durumları, yaşadıkları yerleşim birimi ve çocuklarının öğrenim kademeleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Çalışmaya katılan velilerin %19,3'ü uzaktan eğitimle ilgili bir sorun yaşamazken %80,7'si uzaktan eğitimle ilgili sorunlar yaşamaktadır. Veliler sırasıyla, sistem yoğunluğundan (%58,1), uzaktan eğitimde geçirilen sürenin fazlalığından (%23,6), iş yükü fazlalığı nedeniyle çocuğuyla yeteri kadar ilgilenememekten (%19,1) öğretmenle sağlıklı iletişim kuramamaktan (%19,1), internet paketi olmamasından (%9,5) kaynaklı sorunlar yaşamaktadır. Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan (2020) konuyla ilgili yaptıkları çalışmada velilerin uzaktan eğitim sürecinde en çok karşılaştıkları sorunların internet bağlantısından kaynaklandığı bulgularına ulaşmışlardır.

Uzaktan eğitim kapsamında velilerin yaşadığı sorunlar demografik unsurlara göre analiz edildiğinde ilkokul mezunu velilerle üniversite mezunu veliler arasında farklılıklar olduğu göze çarpar. Buna göre uzaktan eğitim sürecinde ilkokul mezunu velilerin %62,7'si sistem yoğunluğu ve bağlantı problemi sorunu yaşamakta iken üniversite mezunu velilerin aynı sorunu yaşama oranı %51,2'dir. Bu durumun nedeni, teknolojik aleti kullanma becerisi ve sahip olunan teknolojik aletin kalitesiyle ilgili olabilir. İş yükünden kaynaklı sorunlara verilen cevaplarda, ilkokul mezunu velilerde bu oran %12,2'yken üniversite mezunu velilerde bu oran %26,3'e yükselmiştir. Üniversite mezunu velilerin iş hayatında ilkokul mezunu velilere göre daha fazla istihdam edilmesi bu farklılığın kaynağı olabilir. İlkokul mezunu velilerin %16,8'inde internet paketi yokken üniversite mezunu velilerde bu oran %4,9 olarak ölçülmüştür. Bu durum veli gelir durumuyla ekonomik durum arasındaki pozitif ilişkiyle açıklanabilir. "Süre çok yoğun, çocuğum sıkılıyor" sorunundan şikâyet eden veli oranı ilkokul mezunu velilerde %18,0, üniversite mezunu velilerde %27,8'dir. Bu farklılık üniversite mezunu velilerin eğitim sisteminden beklentisiyle ilkokul mezunu velilerin beklentilerinin farklı olmasıyla açıklanabilir. İlkokul mezunu velilerin %11,0'i öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kuramadığını belirtmiş, üniversite mezunu velilerde öğretmenle iletişim problemi ora-

nı %19,2 olarak görülmüştür. Bu veriler ilkokul mezunu velilerin öğretmen alanının uzmanı görmesine rağmen üniversite mezunu velilerin öğretmenle en azından aynı düzeyde mezun olmalarının yol açtığı öğretmen kimliği algısı ve eğitim sistemi hakkında diğer velilere göre daha fazla bilgi sahibi olmalarıyla açıklanabilir.

Araştırma sonuçlarına göre düşük gelirli velilerin %22,2'sinin, orta gelirli velilerin %7,0'sinin, yüksek gelirli velilerin ise %3,4'ünün internet paketi yoktur. Buna göre gelir durumu arttıkça internete erişim probleminin azaldığı görülmektedir. Süre çok yoğun, çocuğum sıkılıyor sorunu için düşük gelirli velilerin %17,7'si bu görüşte iken yüksek gelirli velilerin %31,1'i bu görüşü taşımaktadır. Bu durum velilerin eğitimden beklentileriyle izah edilebilir.

Velilerin uzaktan eğitime yönelik yaşadıkları en büyük sorun sistem yoğunluğudur. ve bu sorun yerleşim birimine göre farklılık göstermemektedir. İl merkezinde yaşayan velilerle köy/kasabalarda yaşayan veliler arasında belirgin olarak görülen şikâyet konuları, internet paketi ve uzaktan eğitimde geçirilen sürelerdir. İl merkezinde yaşayan velilerin %8,2'sinin internet paketi yokken köy ve kasabada yaşayanların %27,0'sinin internet paketi yoktur. Yine il merkezinde yaşayan velilerin %25,4'ü sürenin çok yoğun olduğunu ve çocuğunun uzaktan eğitim derslerinde sıkıldığını belirtmişken köy/kasabada yaşayan velilerden aynı görüşte olanların oranı %9,0'dur.

Çocuğunun öğrenim gördüğü kademeye göre velilerin uzaktan eğitimde yaşadığı en büyük sorun sistem yoğunluğudur. Velilerin öğrencilerinin öğrenim kademelelerine göre ilkokul velileriyle ortaokul ve lise velileri arasında öğretmenle iletişim kurma konusunda farklılıklar olduğu görülür. İlkokul velileri öğretmenle iletişim kurmakta %6,2 gibi düşük bir oranda sorun yaşarken ortaokul velilerinin öğretmenleriyle iletişim problemi oranı %16,7, lise velilerinin öğretmenlerle iletişim problemi %19,4'tür.

5-Velilerin yüz yüze eğitim hakkında görüşleriyle uzaktan eğitim memnuniyetleri arasında bir ilişki var mıdır?

Velilerin yüz yüze eğitim isteme oranı %70,7 iken uzaktan eğitimin devam etmesini isteyen velilerin oranı %29,3'tür. Bu istek velilerin öğrenim durumlarına, aylık gelire, yerleşim birimine ve çocuğunun öğrenim gördüğü okul kademesine göre farklılık göstermemektedir. Ancak velilerin öğrenim durumu yükseldikçe ve gelir durumu iyileştikçe yüz yüze eğitimi tercih etme oranı düşmekte, il merkezlerinde yaşayan velilerin yüz yüze eğitimi isteme oranı azalmaktadır.

Uzaktan eğitim faaliyetlerinden memnun olan velilerin %66,3'ü yüz yüze eğitimi tercih ederken uzaktan eğitim faaliyetlerinden memnun olmayan velilerin %76,3'ü yüz yüze eğitimi tercih etmektedir. Uzaktan eğitimden memnun olmasına rağmen çocuğunun yüz yüze eğitim almasını isteyen velilerin oranı (%66,3), uzaktan eğitimden memnun olmadıkları halde çocuğunun yüz yüze eğitim almasını isteyen velilerin ora-

nından (%76,3) daha düşüktür. Ancak her iki sonuçta da yüz yüze eğitimin veliler tarafından daha çok tercih edildiği söylenebilir. Bu durumun nedenleri farklı gerekçelerden kaynaklanmış olabilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını eğitim sistemlerinde yeni bir yapılanmaya duyulan ihtiyacı gündeme getirmiştir. Dünya genelinde her devlet bu süreci en az kayıpla atlatmanın yollarını aramakta, alternatif sistemleri hayata geçirmektedir. Bu araştırmada tüm eğitim kademlerinde ilk defa uygulanan uzaktan eğitim hizmetleri veli görüşleri doğrultusunda araştırılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler uzaktan eğitim kapsamında çocuklar günlük aktiviteler içinde öğrenme faaliyetlerine zaman ayırmaya devam etmektedirler. Bu faaliyetler içinde en çok kullandıkları sistem EBA'dır. Bu sonuçlar Milli Eğitim Bakanlığının (2020) açıkladığı istatistiksel verilerle de örtüşmektedir. Ancak bu süreçte özellikle gelir durumu iyi olan veliler çocuklarının öğrenme eksikliklerini gidermek için özel öğretmenlerden de destek almaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin eksik öğrenmeleri tamamlamak ve öğrenmeleri pekiştirmek için başvurdukları yöntemlerden biri de çocuklara ek çalışmalar göndermeleridir. Öğrenciler arasında bu ödevleri yapmama oranı %2,9 gibi oldukça düşük bir orandadır. Ödevlerin yapılma oranı ilkokuldan liseye doğru azalmaktadır.

Velilerin gelir durumu uzaktan eğitim faaliyetlerine etki etmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, velilerin uygun öğrenme aracı, öğrenme ortamı, öğrenme desteği sunma bakımından geliri arttıkça uzaktan eğitim faaliyetlerine daha fazla destek verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim çalışmalarının verimini etkileyen bir diğer husus velilerin yerleşim birimidir. İl merkezinde yaşayan velilerin uzaktan eğitime verdikleri destek ilçe merkezlerinde ve köy/kasabalarda yaşayan velilerden daha fazladır. Köy/kasabalarla ilçe merkezlerinde yaşayan velilerin çocukları Milli Eğitim Bakanlığının EBA sistemini daha fazla kullandığı görülmektedir. Bu durum devletin fırsat eşitliğini sağlama adına sunduğu iyi bir eğitim desteğidir. Ancak nüfus yapısının şehir merkezlerinde toplandığı düşünülürse, il merkezlerinde EBA kullanım oranının düşüklüğü, farklı açılardan değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Bu durum şehir merkezlerinde oturan velilerin sosyo-ekonomik düzeyleriyle ilgili olabilir. Bu durum Gezer ve İlhan (2018) eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açan en önemli faktörlerin sırasıyla; velilerin sosyo-ekonomik durumu, yerleşim birimi ve teknolojik cihazlara erişim imkanı olduğunu bildirmişlerdir. Velilerin öğrenim durumu yükseldikçe çocuklarına verdiği destek de artmaktadır. Erol ve Erol'un (2020) yaptığı çalışmada görüldüğü üzere velilerin akademik yönden yetersiz kalmaları çocuklarına verdiği akademik desteğin düşmesinde etkili olmaktadır. Benzer sonuç Yılmaz ve Güner (2020) tarafından yapılan araştırmada da elde edilmiştir.

Uzaktan eğitim faaliyetlerinde teknolojik araçlara sahip olma önemli bir unsurdur. Yılmaz-İnce, Kabul ve Diler (2020) tarafından yapılan bir araştırmada, öğrencilerin bilgisayar ve internete sahip olmayan öğrencilerin uzaktan eğitimin kalitesine etki ettiğini belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre veliler çocuklarının uzaktan eğitim faaliyetlerine erişebilmesinde teknolojik alete sahip olma ya da teknolojik aleti kullanabilme açısından bir sorun yaşamamaktadır. Araştırma bulgularına göre elektronik cihaz eksikliğinden kaynaklı uzaktan eğitime erişememe oranı %3,3'tür. Pepeler, Özbek ve Adanır'ın (2018) çalışmasında da bezer sonuçlar elde edilmiş, internete erişimle uzaktan eğitimin kalitesi arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ancak bu durum fırsat eşitsizliğine de neden olabilir. Çünkü internete erişemeyen velilerin çocukları, bu durumdan olumsuz etkilenebilir. Bu durum Gülnar'ın (2008) çalışmasında ele alınmış, çalışmada uzaktan erişim önünde en büyük engelin internet erişimi olduğu sonucuna varılmıştır. Yine çocuklarına elektronik cihaz kullanma imkânı sunamayan veli oranı %9,7'dir. Ancak gelir durumu uzaktan eğitime erişimi kolaylaştırmada önemli bir faktördür. Gelir yükseldikçe çocuklara sunulan imkânlar da artmaktadır. Uzaktan erişime erişimde yerleşim birimi de önemli bir değişkendir. Özellikle kırsal alanda internet altyapısının olmaması uzaktan eğitime erişimi engellemektedir. Karip (2020) dezavantajlı şartlara sahip çocuklarda öğrenme eksikliğinin daha fazla olduğunu bildirmiştir.

Velilerin uzaktan eğitim konusunda memnuniyet oranı %56,1'dir. Ancak uzaktan eğitimden memnuniyet oranıyla memnuniyetsizlik oranındaki farkın fazla olmadığı görülmektedir (%12,2). Bu durum yetkililerin üzerinde düşünmesi gereken bir husustur. Velilerin %80,7'si uzaktan eğitim faaliyetleriyle ilgili sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunların başında %58,1 oranında sistem yoğunluğu gelmektedir. Koç (2020) uzaktan eğitimde yaşanan sorunların öğrenci-öğretmen arasında etkileşimin sağlanamaması, öğrencilerin uzaktan eğitimi düzenli takip etmemeleri ve sistemsel teknik problemleri olduğunu söyler. Bakanlık her ne kadar bu sorunu çözmek için EBA sisteminde kademelere göre haftalık ders saatlerini farklı zamanlara koysa da velilerin şikâyetlerinin çözülmediği görülmektedir. Yine velilerin uzaktan eğitimle ilgili yaşadıkları sorunlar arasında, uzaktan eğitimde geçirilen sürenin fazlalığı (%23,6), iş yükü fazlalığı nedeniyle çocuğuyla yeteri kadar ilgilenememe (%19,1), öğretmenle sağlıklı ilişki kuramama (%19,1) konuları öne çıkmaktadır. Benzer sonuçlar Keskin ve Özer Kaya'nın (2020) uzaktan eğitimi değerlendirdikleri araştırmalarında da bulunmuş, araştırmacılar öğrenci-öğretmen arasında sağlıklı iletişim sağlanamamasını uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlardan biri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Velilerin internet paketi olmamasından kaynaklı sorunun oranı %9,5'tir. Bu sonuç, internetten kaynaklı uzaktan eğitime erişime engelin göze çarpan bir sorun olmadığını göstermektedir.

Velilerin uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitime bakışlarında önemli bir

değişim yaşanmamıştır. Velilerin %70,7'si yüz yüze eğitimi tercih etmektedir. Yılmaz, Güner, Mutlu ve Yılmaz (2020) yaptıkları araştırmada yüz yüze eğitimi tercih eden velilerin %92 olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uzaktan eğitimden memnun olmayıp yüz yüze eğitimi tercih edenlerin oranı ise %76,3'tür. Bu sonuçlar velilerin uzaktan eğitimi tercih etmediklerinin göstergesidir. Uzaktan eğitime erişim oranının yüksek olmasına rağmen velilerin yüz yüze eğitimi tercih etmeleri, klasik okul sistemine alışık velilerin birdenbire yeni bir sistemle tanışmış olmaları, sınav sisteminin yarattığı psikolojik etki, çocuklarının uzun süre ekran başında kalmasından duyulan rahatsızlık, öğrenci fiziksel aktivitelerinin sınırlanması, sosyalleşmenin ortadan kalkması, ölçme-değerlendirmede yaşanan sorunlar, uzaktan eğitimin öğretim temelli olması nedenlerinden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca TUIK (2019) verilerine göre nüfusun %16'sı internete erişememektedir. Karip (2020) 2019-2020 eğitim-öğretim yılında yaptığı benzer araştırmada çevrimiçi kanallardan uzaktan eğitime erişimin %40 olduğunu ifade etmiş ve bu olanağa sahip olmayan öğrenciler için yüz yüze eğitim gerçekçi bir talep olarak değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Uzaktan eğitim süreci, fırsat eşitsizliğine yol açmaktadır. Bu kapsamda yöneticilere ve araştırmacılara tavsiyeler şöyle sıralanabilir: Bakanlık uzaktan eğitimi daha verimli hale getirebilmek için bir takım adımlar atmalıdır. Öncelikle altyapı problemi ve internete erişimin herkes için sağlanması gerekir. Bakanlığın öğrenciler için sunduğu 8 GB'lık internet desteği önemlidir ancak bu miktar hem yeterli değildir hem de altyapı sorunu olan yerleşim yerleri için bir anlam ifade etmemektedir. Bakanlık dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrenciler için gerekli sağlık tedbirleri olarak gezici öğretmen, gezici sınıf uygulamalarını hayata geçirebilir. Konu üzerine çalışma yapacak araştırmacılar, uzaktan eğitim faaliyetlerinin teknolojik bağımlılıkla ilişkisini, uzaktan eğitimde niteliği artırmaya yönelik adımların neler olabileceğini, uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme sisteminin nasıl olması gerektiği üzerine çalışmalar yapmaları alana katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Alkan, (1981). *Açık üniversite: Uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara.
- Balcı, A. (2020). Covid-19 özelinde salgınların eğitime etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi*, 3 (3), 75-85.
- Bayrak, M., Aydemir, M. ve Karaman, S. (2017). Uzaktan eğitim öğrencilerinin öğrenme stilleri ve doyum düzeylerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46 (1) , 231-263. <https://doi.org/10.14812/cuefd.310022>.

- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAd*, 3(2), 85-124.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., K, Akgün, Ö., E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayıncılık.
- Çoban, S. (2013). Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi. XVI. *Türkiye’de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı*. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, Eskişehir.
- Gezer, M. ve İlhan, M. (2018). Akademisyenlerin perspektifinden Türkiye’de eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olan faktörlerin sıralama yargılarıyla incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 8 (3), 301-312.
- Gören, S., Gök, F., Yalçın, M., Göregen, F. ve Çalışkan, M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği, *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim, 69-94 .
- Hızal, A. (1983). *Uzaktan öğretim süreçleri ve yazılı gereçler: Eğitim teknolojisi açısından yaklaşım*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Karip, E. (2020). *Covid-19 sürecinde eğitim:Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri*. Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Keskin, M. ve Özer-Kaya, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67
- Koç, E. (2020). An evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.
- MEB (1960). Mektupla öğretim merkezi açılması hakkında genelge (1960/5367). *Tebliğler Dergisi*, 12(23), 131.
- MEB. (2020). *Milli eğitim istatistikleri*. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- MEB. (2020). [www.yegitek.meb.gov.tr](http://yegitek.meb.gov.tr). [www.meb.gov.tr: http://yegitek.meb.gov.tr/www/sayilarla-uzaktan-egitim/icerik/3124](http://yegitek.meb.gov.tr/www/sayilarla-uzaktan-egitim/icerik/3124).
- The World Bank Report Education. (2020). *The Covid-19 pandemic: Shock to education and policy responses*. World Bank Group.
- Toptaş, E. (2001). *Uzaktan eğitim ve kütüphanecilik bölümlerinde uygulanması: A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya fakültesi kütüphanecilik bölümü için bir model* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

- TÜİK. (2019). *Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması, 2019*.
[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanım-Arastirmasi-2019-30574](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanım-Arastirmasi-2019-30574):
[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanım-Arastirmasi-2019-30574](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanım-Arastirmasi-2019-30574) adresinden alınmıştır.
- UNESCO, (1987). *Distance learning systems and structures: Training manual. Volume II*. Bangkok: Unesco Regional Office for Education in Asia and the Pacific,
- UNESCO. (2020). *National education responses to Covid-19: Summary report of UNESCO's online survey*. Paris: The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yılmaz İnce, E., Kabul, A. ve Diler, İ. (2020). Distance education in higher education in the COVID-19 pandemic process: A case of Isparta Applied Sciences University. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 343-351.
- Yılmaz, E, Güner, B. (2020). Farklı öğrenim kademelerindeki öğrencilere verilen uzaktan eğitim hizmetinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim, 477-503.